

ЧОМУ АМЕРИКА ПОВИННА СКЕРУВАТИ ВІЙСЬКОВИХ РАДНИКІВ В УКРАЇНУ

Допомога на місцях підтримає Київ без ризику ескалації

Українські солдати на полігоні у Дніпропетровській області. Україна, серпень 2023 року.
В'ячеслав Ратинський / Reuters

З моменту широкомасштабного вторгнення Росії на українську територію в лютому 2022 року Сполучені Штати надали Україні військову допомогу на суму понад 43 мільярди доларів, включаючи новітню артилерію, засоби протиповітряної оборони та бронетехніку. Американські союзники також планують надіслати винищувачі F-16.

3 грудня 2022 року західні радники підготували понад 63 000 українських солдатів у 17 нових бойових бригадах. Інструктори навчали індивідуальній тактиці, злагодженню малих підрозділів, навчанню колективним методам, роботі зі спеціальним обладнанням, виробленню лідерських навичок. Деяким політикам важко уявити, що ще може запропонувати Захід.

Але є ще один важливий крок, який Сполучені Штати, зокрема, можуть зробити, щоб допомогти Україні. Хоча західні інструкції досягли багатьох українських солдатів, вони не досягли переважної більшості. Це пояснюється тим, що підготовка проводилась за межами України. Це обмежує кількість українців, які можуть отримати доступ до навчання, і наскільки воно може бути адаптоване до місцевості України і спеціалізованої тактики, необхідної в цій місцевості.

Тому Вашингтон повинен зняти жорсткі обмеження на кількість американських урядовців, які можуть перебувати в Україні, і почати розміщувати військових радників в Україні та в оборонному відомстві. Скерування радників збільшило б кількість українських солдатів, які отримують найсучаснішу підготовку. Це покращило б розуміння Вашингтоном матеріальних потреб Києва, дозволило

б американським політикам скоригувати допомогу, яку вони вже надають, і надати психологічну підтримку Україні. Розміщення американських радників в Україні дозволило б Вашингтону краще відстоювати важливі оборонні реформи, які можуть прокласти Україні шлях до членства в НАТО і ЄС. Радники також нададуть Сполученим Штатам додатковий рівень контролю, гарантуючи, що допомога буде оптимізована і використана відповідально. І, що дуже важливо, розгортання корпусу радників забезпечить ці результати за розумну ціну.

Деякі чиновники можуть побоюватися, що, відправивши радників в Україну, Сполучені Штати підштовхнуть президента Росії Володимира Путіна до ескалації конфлікту. Якщо Вашингтон скерує американські війська на лінію фронту в Україні, це може статися. Але можна відправити небойових радників таким чином, аби військові США не брали участі у війні. Попередня західна допомога не змінила поведінку Москви. Доки Сполучені Штати розміщують своїх радників в Україні, але поза полем бою, це рішення також не змінить її поведінки.

Звісно, американські радники можуть зазнати нападу: ніхто в Україні не є по-справжньому захищеним від Росії. Але Київ не хоче, щоб Вашингтон розгромив Росію від його імені; це не Південний В'єтнам. Україна прагне більшої допомоги від США, на яку вона заслуговує.

КРОК УСЕРЕДИНИ

Сполучені Штати звикли надавати військові поради на місцях. У них є ряд організацій – бригади сприяння силам безпеки армії, сили спеціального призначення та Програма радників Міністерства оборони, – які займаються наданням порад іншим країнам, і вони повинні відправити солдатів в Україну. Там американські військовослужбовці можуть служити в трьох різних якостях. Один тип радників – інструктори тактичного рівня – можуть навчати базовим солдатським навичкам українську Національну гвардію і ЗСУ, а також колективним тренуванням і керівництву молодшим складом, перебуваючи далеко за лінією фронту. Другий тип радників – радники оперативного рівня – могли б працювати в українському генеральному штабі і штабах служб, відповідальних за стратегію війни та її реалізацію; вони б зосереджувалися на поліпшенні логістики і здобутті знань з особливостей ведення бойових дій. Третій тип – радники стратегічного рівня – могли б працювати безпосередньо з українським урядом, аби закласти основу для членства в ЄС і НАТО. (Хоча в Україні вже є кілька радників стратегічного рівня, країні явно потрібно більше). Важливо, що жоден з цих радників не супроводжуватиме українські війська в зонах активних бойових дій і не допомагатиме завдавати авіаударів.

Розгортання системи радників допомогло б Києву у багатьох аспектах. На найпростішому рівні радники надали б Вашингтону детальне розуміння особливостей війни, що дозволило б йому точно і вчасно вибрати і надати найефективніше озброєння, техніку і підготовку. Таке розуміння було б цінним і для збройних сил США. На да-

ний момент Україна є найдосвідченішою військовою державою у світі, коли йдеться про протистояння з майже рівним собі супротивником на полі бою. Отримання безпосереднього досвіду і знань з українських фронтів може виявитися незамінним для Вашингтона, особливо якщо йому доведеться воювати проти Китаю або Росії в майбутньому.

Тренування всередині України також принесло б користь на полі бою. Київ, відчуваючи брак часу і потребу в солдатах на фронті, намагається відправити більшість своїх військових на навчання за кордон. Це позбавляє їх можливості отримати якісну підготовку. Як наслідок, багато солдатів гине з причин, яким можна було б запобігти, зокрема від втрати крові, яку більшість західних військових можуть зупинити за допомогою тактичних тренувань з надання допомоги пораненим у бою. Приїзд американських інструкторів в Україну виправив би цю прикру ситуацію і допоміг би добре підготовленим солдатам потрапляти на фронт набагато швидше, ніж це відбувається зараз.

Так само, як ці інструктори допомагають Україні перемагати на полі бою зараз, радники стратегічного рівня допомогли б країні підготуватися до майбутніх збройних протистоянь. Радники стратегічного рівня, зокрема, могли б провести Україну через процес реалізації оборонних реформ, таких як створення прозорої та підзвітної системи закупівель оборонного обладнання. Ці реформи необхідні для реалізації прагнень України вступити до НАТО та інтегруватися в нього в майбутньому.

Довгострокові переваги тренувань і консультацій на місяцях виходять за рамки реформ. Якщо ця підтримка супроводжуватиметься візитами американських політиків і військових лідерів високого рівня, це стане потужним сигналом заспокоєння для Києва. Сполучені Штати матимуть «власний інтерес», надсилаючи своїх військовослужбовців, сигналізуючи українцям, що Вашингтон справді прагне допомогти їм здобути перемогу. У довготривалій війні на виснаження така психологічна підтримка може виявитися вирішальною у допомозі Києву перемогти Путіна.

Сполученим Штатам доведеться обмежити масштаби своєї дорадчої присутності, щоб зменшити ризик стати мішенню для Росії. Але це обмеження може стати перевагою. Згідно з новим дослідженням політологів Ліама Коллінза і Алекса Діпа, Сполучені Штати досягають найбільшого успіху у зміцненні збройних сил союзників, коли їхня дорадча присутність обмежена. Причина проста: більш масштабні розгортання ненавмисно підривають легітимність збройних сил країни-партнера – або навіть можуть посилити залежність. Вашингтон захоче бути впевненим, що Київ продовжує відігравати провідну роль.

НИЗЬКИЙ РИЗИК, ВИСОКА ВИНАГОРОДА

Якщо Сполучені Штати вирішать відправити військових радників в Україну, це неодмінно викличе негативну реакцію з боку аналітиків, які побоюються ескалації конфлікту. Вони стверджуватимуть, що Росія – у відповідь на присутність американських радників – може вжити крайніх заходів, включаючи напад на іншу державу, наприклад, Молдову. Але ці побоювання перебільшені. Росія не в змозі ескалювати конфлікт із застосуванням звичайних озброєнь, враховуючи, що вона більш ніж зайнята боротьбою з українськими військами. І Москва мало що виграє від нападу на члена НАТО, що втягне Сполучені Штати ще глибше у війну і поставить Росію в ще більш слабку позицію.

Росія може піти на ескалацію, застосувавши ядерну зброю – перспектива, до якої всі повинні ставитися серйозно. Але всі наявні дані свідчать про те, що Москва не вдасться до свого ядерного арсеналу. Рішення Вашингтона відправити небойових радників через 19 місяців після початку війни відповідає американській політиці поступового збільшення допомоги, яка, як дехто стверджує, досі ефективно стримувала ескалацію.

Кремль вже давно терпить військові операції США поблизу своїх ЗС. У перші дні холодної війни приблизно 6000 радників були розміщені безпосередньо навпроти американського контингенту у Південній Кореї, радники лютчики брали участь у боях проти американських. Але конфлікт так і не став ядерним. У 2018 році, за даними The New York Times, американські солдати в Сирії вбили сотні російських і сирійських військових в одному з боїв, не спровокувавши жодної відчутної відповіді. А з 2015 по 2022 рік Вашингтон мав військових радників в Україні, коли вона у своїх східних областях воювала з Росією. У цей період американські радники допомагали будувати навчальний центр у Яворові, створювали українські підрозділи спеціального призначення та надавали рекомендації Міністерству оборони. Лише в лютому 2022 року радники були виведені.

Деякі аналітики висловлюють побоювання: американські радники можуть загинути, що викличе суспільний резонанс у США і тим самим підштовхне американських політиків до інтенсифікації конфлікту. Але цей страх не витримує критики. Стаття політологів Пола Масгрейва і Стівена Ворда, опублікована у 2023 році, спростувала уявлення про те, що перші жертви неминуче призводять до ширшого військового втручання. Історія сповнена епізодів, коли західні війська гинули у війні, не спричиняючи загострення конфлікту. Наприклад, британські війська зазнали значних втрат у Фолклендській війні 1982 року, але Сполучене Королівство не розширило свої цілі за межі утримання островів, утримуючи війну локалізованою і стриманою. Так само, коли американці загинули, придушуючи бойовиків Ісламської держави (ІДІЛ) у Нігері в 2017 році, США не стали посилювати свої операції в Західній Африці.

Сполучені Штати могли б зосередити своїх військових радників у Києві, в посольстві США, яке захищене ракетами «Патріот». Решту можна було б розмістити на безпечній відстані від лінії фронту, але все ще достатньо близько, щоб мати значний вплив. Нещодавнє повідомлення ABC News, підтверджене американським урядовцем, вказує на те, що Сполучені Штати скерували до посольства контингент радників зі спеціальних операцій з метою посилення розвідувальної підтримки українських спецслужб. Якщо це повідомлення відповідає дійсності, то Вашингтон вже ухвалив рішення про надання такої підтримки. Але воно все ще залишає без спеціальної підтримки і підготовки всередині країни звичайні сухопутні війська ЗСУ, які ведуть більшість бойових дій.

Критики стверджуватимуть, що відправка радників в Україну обмежить можливості Вашингтона вийти з конфлікту, як це сталося у В'єтнамі, а потім в Афганістані. В'єтнамський сценарій викликає особливе занепокоєння з огляду на те, що під час перебування американських радників у Південному В'єтнамі повстанський рух у країні посилювався, що врешті-решт підштовхнуло Вашингтон до прямого втручання у війну.

Але велика кількість консультативних місій ніколи не призводила до ширшого військового втручання. Згідно з

дослідженнями одного з нас (Чінчілла), з 82 випадків консультативних місій Китаю, Франції, Росії, Великої Британії та США до країн, що переживали громадянську війну в період з 1946 по 2019 рік, 28 закінчилися без супроводу сил спеціальних операцій або бойових підрозділів. Дорада місія в Україну, ймовірно, буде ще одним таким прикладом.

Зрештою, Україна не веде громадянську війну, а Сполучені Штати, як правило, ще обережніші, коли мають справу з міждержавними конфліктами. Крім того, Україна набагато більш спроможна, ніж Афганістан чи Південний В'єтнам, і Київ не намагається втягнути Сполучені Штати безпосередньо в конфлікт. І на відміну від президента США Ліндона Джонсона, який ескалував війну у В'єтнамі, щоб захистити власний авторитет, репутація президента США Джо Байдена не так сильно заплуталася в закордонних авантюрах

Існує чимало історичних шаблонів, яким Вашингтон може слідувати, коли йдеться про те, як залучати радників і уникати ризиків ескалації. Наприклад, Сполучені Штати успішно допомогли філіппінським військовим придушити повстання Хукбалахап і допомогли грецькій армії перемогти у громадянській війні в Греції. В обох випадках Сполучені Штати надали вирішальну допомогу, не вступаючи в бойові дії. Але, мабуть, найкращим прикладом є випадок з Сальвадором. Під час громадянської війни в цій країні Вашингтон за часів адміністрацій Картера і Рейгана допоміг уряду Сальвадору відстояти свої позиції проти лівих ополченців, направивши військових радників. Але Сполучені Штати, остерігаючись ескалації, розгорнули цих радників у невеликій кількості і розмістили подалі від ліній фронту, підкреслюючи їхню небойову роль. Такий виважений підхід утримував Вашингтон від участі у війні, але водночас допоміг уряду вижити.

Порівняно з іншими урядами, яким Вашингтон надавав допомогу, Україна була б винятковим партнером. Її грізні збройні сили підтримуються населенням, відданим справі захисту України. США багато зробили, щоб допомогти цьому населенню, надаючи зброю і боеприпаси. Але досвід Вашингтона в Сальвадорі, Греції та багатьох інших країнах показує, що військові радники – це найкращий спосіб підвищити ефективність на полі бою і сприяти зміцненню партнерства між Сполученими Штатами і місцевими силами.

БУТИ СМІЛИВИМ

Направлення радників в Україну, звісно, вимагатиме значної політичної волі з боку адміністрації Байдена. Американському президентові, очевидно, буде складно отримати підтримку, особливо в умовах, коли він готується до виборів 2024 року і стикається з політичними опонентами, які більш нерішучі у наданні допомоги Києву.

Але Байдену не варто недооцінювати здатність американців зрозуміти, чому важливо підтримувати Україну. Це правда, що останні опитування показують, що підтримка України з боку США знизилася, але падіння незначне, і його можна було б очікувати за будь-якої тривалої інтервенції. В цілому, підтримка допомоги Києву залишається напрочуд сильною. Наприклад, вересневе опитування CBS News показало, що 67% американців хочуть, щоб Сполучені Штати надали допомогу Україні.

Байдену слід скористатися цією підтримкою, і він має використовувати свої послання, щоб утримати її на високому рівні. Ефективна комунікація може суттєво вплинути на формування громадської думки, і Байден повинен пояснити американцям, чому вони повинні продовжувати підтримувати Київ: Україна є оплотом проти російського експансіонізму в Європі, тож якби Київ програв, це поставило б під загрозу стабільність Європи, яку Вашингтон наполегливо підтримував з кінця Другої світової війни. Поразка Росії в Україні також необхідна для розвороту Сполучених Штатів до Азії.

Розгортання військових радників – це, зрештою, один з найкращих способів, яким Вашингтон може допомогти Києву перемогти – особливо з огляду на ціну. Згідно з нещодавнім дослідженням, опублікованим Асоціацією армії США, звичайне розгортання однієї батальйонної тактичної групи зі складу бригади допомоги американським силам безпеки коштує близько 12 мільйонів доларів. Для порівняння, сукупна вартість лише одного танка «Абрамс» і однієї бойової машини «Бредлі» становить майже 15 мільйонів доларів. Навчання і консультування, які проводять війська НАТО в Німеччині, Польщі і Великій Британії, свідчать про те, що такі інструктори можуть значно посилити ЗСУ. Західні тренінги, наприклад, навчили українських солдатів вміло використовувати ракети великої дальності, які допомагають нейтралізувати російські командні пункти і логістичні центри. Якщо радники почнуть працювати в Україні на різних рівнях її оборонного апарату, вони зміцнять демократію в країні і повністю підготують до членства в НАТО. Іншими словами, радники допоможуть досягти кінцевої мети війни: вільної України, інтегрованої в інституції, що лежать в основі Європи.

Олександра ЧИНЧИЛЛА – доцент Школи державного управління та державної служби ім. Буша при Техаському університеті A&M.

Сем РОЗЕНБЕРГ – докторант Школи суспільних відносин ім. Л. Б. Джонсона при Техаському університеті, підполковник армії США. <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/why-america-should-send-military-advisers-ukraine>

22 вересня 2023 року

Підготувала Вікторія О. Романчук

